

Društvo restavradorjev Slovenije

Gradivo za novinarje

ob podelitvi

NAGRADE IN PRIZNANJ MIRKA ŠUBICA

Ljubljana, 08. februar 2021

Spoštovani predstavniki medijev!

Pred Vami je gradivo ob letošnji podelitvi

NAGRADE IN PRIZNANJ MIRKA ŠUBICA ZA LETO 2020

Nagrada Mirka Šubica je stanovska nagrada za življenjsko delo na področju konservatorsko-restavratorske stroke (muzeji, galerije, likovne akademije, zasebne restavratorske delavnice). Leta 2008 je nagrado ustanovilo Društvo restavratorjev Slovenije (Društvo DRS) z namenom, da bi konservatorsko-restavratorsko stroko še bolj predstavili javnosti in da bi za izjemne dosežke na strokovnem področju v konservatorsko-restavratorski stroki nagradili strokovnjake, ki pomagajo skrbeti za ohranjanje in kulturne dediščine. Poleg nagrade za življenjsko delo podeljuje društvo tudi priznanja Mirka Šubica za enkratne izjemne dosežke in prispevke pri ohranjanju kulturne dediščine ter predstavljanju in popularizaciji konservatorsko-restavratorske stroke na Slovenskem in v tujini in častno članstvo v Društvu restavratorjev Slovenije.

Prilagamo Vam:

- vabilo na podelitev nagrad in priznanj Mirka Šubica
- poročilo o delu komisije za nagrade in priznanja Društva restavratorjev Slovenije (Društvo DRS)
- utemeljitve

Za ostale informacije smo Vam na voljo po telefonu 051 368 855 ali na elektronskem naslovu info@slodrs.si. Z veseljem Vam bomo pomagali.

Želimo Vam uspešno delo in prijetno druženje z nami!

Ana Kocjančič
tajnica Društva DRS

mag. Martina Lesar Kikelj
predsednica Društva DRS

DRUŠTVO RESTAVRATORJEV SLOVENIJE **Komisija za nagrade in priznanja Društva DRS**

POROČILO KOMISIJE

Komisija za nagrade in priznanja Mirka Šubica pri Društvu restavradorjev Slovenije (Društvo DRS) je delovala v sestavi:

Predsednica komisije:

dr. Eva Ilec, Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož.

Člani komisije:

Jernej Hudolin, generalni direktor ZVKDS, Ljubljana.

Emina Frljak Gašparović, ZVKDS Restavratorski center, Ljubljana.

Izr. prof. mag. Lucija Močnik Ramovš, dekanja akademije, Akademija za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani, Ljubljana.

dr. Jasna Malešič, Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana.

Špela Govže, ZVKDS Restavratorski center, Ljubljana.

Ajda Mladenovič, ZVKDS Restavratorski center, Ljubljana.

Martina Obid Mlakar, samozaposlena v kulturi, Ljubljana.

Tina Buh, Narodna galerija, Ljubljana.

Komisija za nagrade in priznanja Društva DRS se je sestala dvakrat. V predpisanem roku je na razpis pravočasno prispelo 5 predlogov:

- en predlog za nagrado (za življenjsko delo) Mirka Šubica
- štiri predlogi za priznanja Mirka Šubica

Častnega članstva letos društvo ne bo podelilo, saj ga podeljuje vsako tretje leto.

Na podlagi sestankov in ogledov na terenu se je komisija za nagrade in priznanja Društva DRS odločila, da:

Nagrado Mirka Šubica v letu 2020 prejme

1. **Miha Pirnat starejši**, za izjemno razumevanje in interpretacijo likovne sporočilnosti ter za preudarno, inovativno, etično in tehnično vrhunsko reševanje likovne dediščine.

Priznanje Mirka Šubica za leto 2020 prejmejo:

1. **Skupina strokovnjakov z Zavoda za gradbeništvo** za spremljanje učinkovitosti utrjevalcev za mineralne materiale kulturne dediščine in za razvoj novih proizvodov v zadnjih dveh letih.
2. **Dr. Rok Hafner**, akademski restavrator, za zajem in obdelavo podatkov ter za digitalno rekonstrukcijo manjkajočih elementov *Muzicirajočih dečkov* z atike Slovenskega narodnega gledališča Maribor.
3. **Zaposleni na Oddelku za konserviranje in restavriranje Narodnega muzeja Slovenije** za razstavo *V dobrih rokah; 60 let Oddelka za konserviranje in restavriranje Narodnega muzeja Slovenije*.

dr. Eva Ilec
predsednica komisije

Nagrado Mirka Šubica v letu 2020

prejme

Miha Pirnat, starejši

za življenjsko delo na področju konservatorstva-restavratorstva, za izjemno razumevanje in interpretacijo likovne sporočilnosti ter za preudarno, inovativno, etično in tehnično vrhunsko reševanje likovne dediščine.

Akademski slikar in magister umetnosti, konservator-restavrator Miha Pirnat st. je poklicno pot posvetil ohranjanju likovne dediščine na Slovenskem.

Rodil se je leta 1924 v Spodnjih Jaršah pri Domžalah. Po šolanju na Šoli za umetno obrt v Ljubljani se je vpisal na Akademijo za likovno umetnost, kjer je leta 1955 diplomiral na slikarskem oddelku. Bil je eden prvih slušateljev Specialke za konserviranje in restavriranje, ki jo je na ljubljanski Akademiji ustanovil Mirko Šubic. Po diplomi leta 1957 se je zaposlil v restavratorski delavnici na tedanjem Republiškem zavodu za spomeniško varstvo. Vodenje delavnice je v letu 1951 prevzel Mirko Šubic, Miha Pirnat starejši pa je bil v ekipi od samega začetka.

V prvih letih po vojni je bila glavna naloga Zavoda reševanje najbolj ogroženih spomenikov, hkrati pa se je nadaljevalo delo na področju odkrivanja stenskih poslikav. Eden izmed pomembnejših konservatorsko-restavratorskih posegov pri nas je bil zagotovo odkrivanje stenskih poslikav v cerkvi Sv. trojice v Hrastovljah, kjer je bil Miha Pirnat starejši eden pomembnejših strokovnjakov, ki so bili ves čas prisotni pri reševanju tega spomenika. To je bil prvi obsežnejši in celoviti konservatorsko-restavratorski podvig na takrat še prebeljenih stenskih slikarijah.

V njegovi poklicni karieri velja opozoriti na leto 1963, ko je v Egiptu zaradi gradnje asuanskega jezua potekala mednarodna Unescova akcija reševanja tudi koptskih fresk, ki so krasile cerkvene objekte na ozemlju med Asuanom in drugim kataraktom pri Wadi Halfi. Skupino so sestavljali strokovnjaki z Jugoslovanskega inštituta za varstvo kulturnih spomenikov in iz Pokrajinskega zavoda za spomeniško varstvo Novi Sad, iz Slovenije pa le Miha Pirnat st. iz Zavoda za spomeniško varstvo SRS. Prvotno načrtovano dvomesečno konserviranje in restavriranje fresk se je podaljšalo na štiri mesece. Klasična konservatorsko-restavratorska metodologija, ki se je takrat uporabljala v Jugoslaviji, zaradi drugačnega okolja in materialne zgradbe koptskih fresk v Nubiji ni bila ustrezna. Za uspešno izpeljane posege so bili odločilni občutek za improvizacijo, domiselnost, znanje in profesionalen odnos vabljene ekipe. Miha Pirnat starejši je bil eden redkih strokovnjakov iz Slovenije, ki so bili v prejšnjem stoletju izbrani v ekipo reševanja svetovno znanih spomenikov na tujih tleh.

V tujini pridobljeno znanje so naši restavratorji uspešno prenašali v stroko, tako da so jim bila zaupana dela umetnikov svetovnega formata. Ena najpomembnejših umetnin, ki sta jo dobila v roke naša konservatorja-restavratorja, je bil Tizianov poliptih iz dubrovniške katedrale, dodeljen Mihi Pirnatu starejšemu in Ivanu Bogovčiču. Njun poseg je bil vrhunsko izpeljan, rezultat pa odmeven tako pri nas kot v tujini.

Delo Mihe Pirnata starejšega je prepoznano v številnih člankih, v prvih letih v poročilih Mirka Šubica o delu oddelka v obdobju 1951 do 1959, kasneje v Varstvu spomenikov in v medijskih objavah ob izvedenih odmevnih projektih v vseh obdobjih njegovega delovanja. S člankom o tehnikah stenskega slikarstva na Slovenskem, objavljenim v *Varstvu spomenikov XVI*, se je uvrstil v referenčno literaturo v knjigi *La conservation des peintures murales* avtorjev Paola in Laure Mora ter Paula Philippota.

Neprecenljiv vir podatkov so predvsem njegovi rokopisi o izvedenih restavratorskih posegih ter grafični izrisi in akvareli, ki pričajo o stanju umetnin in arhitekturnih spomenikov v nekem obdobju. V njih se zrcalijo njegova inovativnost, natančnost in samodisciplina ter zavedanje, da bodo vsi ti dokumenti vir informacij za prihodnje rodove konservatorjev-restavratorjev. Brez njih bi težko verjeli, kje vse je Miha Pirnat starejši deloval in kaj vse je šlo skozi njegove roke. Naštejemo lahko celo množico krajev od Slovenije do Egipta, kjer je reševal predvsem stenske poslikave in slike na platnenih ali lesenih nosilcih pomembnih slovenskih in tujih slikarjev. Sprehodimo se lahko vse od Ljubljane, Sv. Primoža nad Kamnikom, Vrzdence, Hrastovelj, Kubeda, Pečke patriarhije in Boke Kotorske do krajev ob Nilu ter med že pred nekaj desetletji konserviranimi-restavriranimi umetninami Tiziana, Kremser-Schmidta, Fluhrerja in Carpaccia do naših najpomembnejših slikarjev od baroka do impresionizma, ... povsod bomo prepoznali dotik izurjenega in predanega konservatorja-restavratorja. Umetnine, ki so bile deležne njegovega posega in so od takrat hranjene v primernih razmerah, so še danes v zavidljivo dobrem stanju. Barvne dopolnitve v olju, ki sčasoma običajno potemnijo, ostajajo v njegovi izvedbi nespremenjene in še vedno komaj opazne. Leta 1993 je prejel Steletovo nagrado za življenjsko delo.

Njegovo dolgoletno delovanje pri ohranjanju likovne dediščine in tudi uvajanje in izobraževanje mladega kadra je bilo vedno izpeljano z veliko odgovornostjo in toplino. Mladim je nesebično podajal svoje znanje in jim z svojim zgledom privzgal disciplino, red in natančnost. Možnost aktivno posegati v umetniški predmet je poseben privilegij. Mag. Miha Pirnat st. se je tega zavedal ter to zavedanje predajal vsem, ki so imeli srečo, da so konservatorsko-restavratorsko stroko spoznavali skozi njegove oči.

Na vse, kar je Miha Pirnat starejši prispeval h konservatorsko-restavratorski stroki, se Društvo restavratorjev Slovenije ozira s hvaležnostjo in je počaščeno, da mu za njegovo izjemno razumevanje in interpretacijo likovne sporočilnosti ter za preudarno, inovativno, etično

in tehnično vrhunsko reševanje likovne dediščine, ki je trajalo od srede prejšnjega stoletja, lahko podeli nagrado za življenjsko delo.

Kontaktne osebe: mag. Martina Lesar Kikelj, predsednica Društva DRS, Poljanska cesta 40, Ljubljana, info@slodrs.si in mag. Ana Kocjančič, tajnica Društva DRS, info@slodrs.si, tel: 051 368 855

Priznanje Mirka Šubica za leto 2020

prejme

skupina strokovnjakov z Zavoda za gradbeništvo

za spremljanje učinkovitosti utrjevalcev za mineralne materiale kulturne dediščine in za razvoj novih proizvodov v zadnjih dveh letih.

Skupina strokovnjakov z Zavoda za gradbeništvo v sestavi: Sabina Dolenc, Andreja Pondelak, Luka Škrlep, Andrijana Sever Škapin, Ana Mladenović, Alenka Mauko in Vilma Ducman, že vrsto let sodeluje z Restavratorskim centrom ZVKDS pri različnih projektih. Vodi jih želja po vključevanju najustreznejših materialov, prijaznih kulturni dediščini, v vsakodnevno prakso konservatorjev-restavratorjev. *Spremljanje učinkovitosti utrjevanja spomenikov z izbranimi utrjevalci* je eden od projektov, ki jih z Restavratorskim centrom povezuje že od leta 2007, ko so se pri obnovi Langusovih poslikav v frančiškanski cerkvi seznanili z nanotehnologijo in z utrjevalci na osnovi nanodelcev kalcijevega hidroksida. Spremljanje učinkovitosti delovanja domačih laboratorijskih utrjevalcev za področje stenskih poslikav, mozaikov in naravnega kamna in njihova primerjava z že uveljavljenimi tržnimi produkti je z leti pripeljalo do vidnih rezultatov, na podlagi katerih konservatorji-restavratorji uporabljamo preverjene proizvode in jih brez bojazni, da bi poškodovali izvirnik in mu spremenili videz, vključujemo v konservatorsko-restavratorsko metodologijo dela.

Temeljno vodilo pri razvoju novega proizvoda v zadnjih nekaj letih je bilo pridobitev kalcijevega karbonata, ki predstavlja osnovo anorganskih materialov, na nov kemijski način. Zamisel, da bi s čim manjšimi posegi v originalno substanco dosegli najboljši učinek utrjevanja, je pripeljala do proizvoda na osnovi kalcijevega acetoacetata pod imenom CFW (Consolidation Formulation Water). Osnovna ideja je bila nadalje

razvita v okviru evropskega projekta z akronimom HEROMAT in doktorske disertacije, ki je nastala v sklopu raziskav. Rezultat uspešno načrtovanih naravoslovnostnih raziskav ponuja konkretne proizvode, ki s pomočjo konservatorjev-restavratorjev postajajo učinkovito sredstvo zoper propadanje dediščine.

Vsa prizadevanja strokovnjakov z ZAG predstavljajo izjemen prispevek k raziskovanju, hranjenju, varstvu in populariziranju kulturne dediščine in konservatorsko-restavratorske stroke. Za to, predvsem pa za spremljanje učinkovitosti utrjevalcev za mineralne materiale kulturne dediščine in za razvoj novih proizvodov v zadnjih dveh letih, Društvo restavratorjev Slovenije skupini strokovnjakov z Zavoda za gradbeništvo podeljuje priznanje Mirka Šubica za leto 2020.

Priznanje Mirka Šubica za leto 2020

prejme

akademski restavrator dr. Rok Hafner

za zajem in obdelavo podatkov ter za digitalno rekonstrukcijo manjkajočih elementov *Muzicirajočih dečkov* z atike Slovenskega narodnega gledališča Maribor.

Rok Hafner, doktor strojniških znanosti in akademski restavrator, že leta aktivno sodeluje pri najrazličnejših konservatorsko-restavratorskih projektih. V sodelovanju s Strojno fakulteto je ves čas vzpostavljaj tudi osnove za digitalizacijo in virtualno rekonstrukcijo spomenikov. Podal se je v takrat pri nas še dokaj neznane vode 3D modeliranja in haptike.

Ob projektu Konserviranje-restavriranje *Muzicirajočih dečkov* in dekorativnega okrasja s strehe mariborskega gledališča, ki ga vodi mag. Nina Žbona, smo se na ZVKDS Restavratorskem centru zaradi slabega stanja kamnitih skulptur odločili za izdelavo kopij z rezkanjem v obstojni poliuretanski peni, saj gre za metodo, pri kateri ni potreben fizični stik z že tako načeto materijo originala. Rok Hafner je digitaliziral vse tri skulpture in ostalo okrasje z atike ter izdelal modele za vsako figuro posebej. Ornament, ki je simetričen, je zrcalil in izdelal program za rezkanje celote. Ker so bile skulpture močno poškodovane, je bilo treba najprej opraviti digitalno dopolnjevanje poškodb na modelih in pri enem od dečkov tudi rekonstruirati manjkajoči inštrument s pomočjo haptične roke. Tako obdelani modeli so bili pripravljeni za rezkanje. S Hafnerjem smo se ves čas sproti usklajevali glede računalniške modelacije in rezkanja kopij, da bi bil rezultat čim bolj optimalen.

Dr. Rok Hafner razume specifiko digitaliziranja umetnin in tudi pri zajemanju podatkov in digitalnem rekonstruiranju ter virtualnem domodeliranju dela s posebnim posluhom do spomenikov, kar se kaže predvsem v občuteno izvedenih detajlih. S svojim širokim spektrom znanj in veščin ter dobrim poznavanjem materialov vedno znova ponuja dobre rešitve kompleksnih problemov, ki se pojavljajo pri najzahtevnejših konservatorsko-restavratorskih posegih.

Za razvoj svojega strokovnega področja, še posebej pa za v zadnjih dveh letih izpeljani projekt, ki je obsegal zajem in obdelavo podatkov ter digitalno rekonstrukcijo manjkajočih elementov *Muzicirajočih dečkov* z atike Slovenskega narodnega gledališča Maribor, Društvo restavratorjev Slovenije dr. Roku Hafnerju podeljuje priznanje Mirka Šubica za leto 2020.

Priznanje Mirka Šubica za leto 2020

prejmejo

zaposleni na Oddelku za konserviranje in restavriranje

Narodnega muzeja Slovenije

za razstavo *V dobrih rokah; 60 let Oddelka za konserviranje in restavriranje Narodnega muzeja Slovenije.*

Oddelek za konserviranje in restavriranje Narodnega muzeja Slovenije je najstarejši muzejski oddelek te stroke pri nas. Formalno je bil ustanovljen leta 1958 kot Laboratorij za konservacijo, sama dejavnost pa sega že v drugo polovico 19. stoletja. Ob okrogli obletnici ustanovitve so člani oddelka, Nataša Nemeček - koordinatorica, Sonja Perovšek, Irma Langus Hribar, Igor Ravbar, Janja Slabe, Damjan Jesenovec, Gorazd Lemajič, Anita Virag, Miran Pflaum in Eva Menart, pripravili razstavní projekt *V dobrih rokah; 60 let Oddelka za konserviranje in restavriranje Narodnega muzeja Slovenije*. Gre za prvi sistematični oris zgodovine konservatorsko-restavratorske dejavnosti v osrednjem slovenskem muzeju. Avtorska ekipa, ki so jo sestavljali vsi člani oddelka, je projekt zastavila celovito. Postavili so svežo, sodobno oblikovano razstavo, na kateri so predstavili zgodovinski razvoj konserviranja in restavriranja muzejskega gradiva in kritično ovrednotili pretekle posege na muzejskih predmetih. Predstavili so glavna področja svojega delovanja glede na materiale: arheološka kovina, arheološko steklo, numizmatika, kulturnozgodovinska kovina, orožje, keramika in porcelan, pohištvo, polikromirana plastika, slike, sestavljeni materiali in umetne mase, kakor tudi področja, ki v zadnjem času dobivajo vedno večji pomen: naravoslovne raziskave, eksperimentalna arheologija, preventivno konserviranje in kopistika.

Ob razstavi so pripravili obsežno monografijo na 215 straneh v slovenščini in z angleškimi povzetki. Prvi del je posvečen zgodovinskemu pregledu konservatorsko-restavratorske dejavnosti v Narodnem muzeju Slovenije, v nadaljevanju pa sledijo tematski prispevki, v katerih se lahko seznanimo z dejavnostjo oddelka po posameznih področjih.

Razstavo je spremljal bogat program (vodstva, delavnice, predavanja, vitrine meseca...), zelo odmevna pa je bila tudi v medijih.

Glede na to, da imajo obiskovalci redkokdaj možnost pogleda v zakulisje muzejev, je razstava *V dobrih rokah; 60 let Oddelka za konserviranje in restavriranje* izjemnega pomena, saj je na jasn in razumljiv način predstavila pomemben segment sicer skritega muzejskega dela. Prav tako pa je krasen vodnik in spodbuda stanovskim kolegom, da bomo večkrat in bolj pogumno stopili iz ozadja v javnost.

Zato Društvo restavradorjev Slovenije zaposlenim na Oddelku za konserviranje in restavriranje Narodnega muzeja Slovenije z veseljem podeljuje priznanje Mirka Šubica za leto 2020.

Pokrovitelji podelitve Nagrad in priznanj Mirka Šubica za leto 2020 so:

**LIVARNA KAMŠEK, LIVARTIS d.o.o.,
Volavljje 13, 1000 Ljubljana**

**KOLEKTOR ETRA d.o.o., Šlandrova ulica
10, 1231 Ljubljana - Črnuče**

